

LO in 2032: een onmisbare noodzaak ⁽¹⁾

Op vrijdag 30 september kwam de KVLO bijeen en hebben de leden adviezen geformuleerd voor de staatssecretaris naar aanleiding van het Eindadvies Onderwijs2032 van de commissie Schnabel. Inmiddels kennen we de uitkomst. In dit artikel kijken we terug op hoe het allemaal begon, gaan we nader in op het advies van Schnabel en de reactie van de KVLO. In het tweede deel van dit artikel (op pag. 10) vind je de acties van de KVLO, de adviezen van de leden, ons formele standpunt en hoe het traject verder gaat.

TEKST CEES KLAASSEN EN JAN RIJPSTRA FOTO MAJA BREDSCHNEYDER

In februari 2015 gaf staatssecretaris Dekker het startschot voor het platform onderwijs2032 (commissie Schnabel) om de maatschappelijke dialoog over ons onderwijs in 2032 vorm te geven. Kernvraag was: welke kennis en vaardigheden hebben de leerlingen in 2032 nodig gelet op verschillende ontwikkelingen zoals digitalisering en globalisering van de samenleving. Nadat zo'n beetje heel Nederland met name via de sociale media, maar ook tijdens landelijke bijeenkomsten kon laten weten welke vakken in of uit het curriculum moesten, kwam het Platform op 1 oktober 2015 met een hoofdlijn advies: een voorstel. Tot eind november kon hierop worden gereageerd en eind januari 2016 presenteerde het Platform tenslotte haar Eindadvies. Het waren overigens vooral lobbygroepen (voor specifieke thema's) en enthousiastelingen die makkelijk gebruik maken van sociale media die reageerden en niet zozeer het grote onderwijsveld. En omdat niet expliciet aan de docenten is gevraagd wat zij ervan vonden, is mede onder druk van de vakbonden verenigd in de Onderwijs Coöperatie (OC) en de Tweede Kamer, van april tot november een zogenoemde verdiepingsfase ingelast. Vakorganisaties binnen de OC, zoals de KVLO, konden met hun leden in gesprek over het Eindadvies. En dat is onder andere gebeurd op 30 september. In deel 2 worden de uitkomsten behandeld.

Wat zegt het advies op hoofdlijnen..?

Het Eindadvies is terug te lezen op de site www.onsonderwijs2032.nl In het kort komen de hoofdpunten neer op:

- persoonlijke ontwikkeling als centraal uitgangspunt voor het onderwijs
- een vaste basis voor iedere leerling in een klein (wettelijk vastgelegd) kerncurriculum
- samenhangend (thematisch) aanbod: kennis en vaardigheden doorbreken de grenzen tussen vakken
- ruim baan voor ambitieuze verdieping en verbreding per school en leerling
- meer vrijheid, ruimte en eigenaarschap bij scholen
- niet alleen toetsen wat meetbaar is, ook wat 'merkbaar' is.

Wat zegt het eerste (voorstel) advies over het bewegingsonderwijs in de toekomst..?

In het eerste hoofdlijnadvis: een voorstel, stelt de commissie dat bewegen vooral belangrijk is i.v.m. met het effect ervan op de gezondheid en de (cognitieve) hersenfunctie. Daarnaast blijft bewegen als vaardigheid ook van belang. De tendens naar bewegen als middel voor met name gezondheidsdoelstellingen, is zichtbaar en werd de laatste jaren ook duidelijk door initiatieven

Reactie KVLO op onze website

Beweegvaardigheden, en meer specifiek motorische vaardigheden, vormen de noodzakelijke basis voor succesvolle deelname aan bewegingsituaties en daarmee direct voor een actieve (sportieve) leefstijl voor een leven lang (gezond) bewegen. De KVLO pleit er dan ook voor om vanwege dit grote belang geen risico te nemen en het bewegingsonderwijs een duidelijke en heldere plek te geven in het curriculum: 'een vaste basis voor iedere leerling'. Dus: motorische vaardigheden als een 'verplicht onderdeel van een vaste kern van basisvaardigheden' (naast taal en rekenen), zoals dat op dit moment ook is geborgd in het VO en in lijn met het 'Plan van Aanpak Bewegingsonderwijs in het PO' van het Kabinet (januari 2015). Met daarbij de mogelijkheid tot verdieping en verbreding, zoals dat bijvoorbeeld nu ook is geregeld binnen LO-2 als examenvak (vmbo) en BSM in de bovenbouw van het havo en vwo.

De KVLO onderschrijft de grote betekenis van het vak voor de persoonlijke ontwikkeling en wil het Platform er ook graag op wijzen dat het bewegingsonderwijs als geen ander vak een jarenlange traditie heeft waar het gaat om de verbinding met de samenleving en maatschappij, i.c. de omringende beweeg- en sportcultuur (sportverenigingen, lokale en regionale schoolsportontmoetingen, etc.). Hierbinnen zijn burgerschapsvaardigheden aan de orde van de dag en het spel. Zoals winst en verlies leren nemen, volgens de regels van het spel spelen in de wetenschap dat zonder de ander (als tegen- en of medespeler) het spel niet mogelijk is en verschillende rollen leren spelen, zoals die van aanvoerder, spelleider of scheidsrechter. Maatschappelijke en sociale vaardigheid, onder meer in termen van 'het tonen van respect voor anderen', is een van de belangrijkste voorwaarden en kernwaarden om deel te kunnen nemen aan de les lichamelijke opvoeding en de omringende beweeg- en sportcultuur. Of leerlingen het nu willen of niet, ze worden er juist tijdens deze lessen mee geconfronteerd.

Uit bovenstaande (...) blijkt dat de lichamelijke opvoeding zich goed laat verbinden met vakoverstijgende thema's, zoals sociale vaardigheid en gezondheid, maar dat de kern van het motorisch leren, juist vanwege haar bijzondere en complexe karakter, zich niet vanzelfsprekend laat

verplaatsen naar vakoverstijgende thema's dan wel domeinen. Immers motorische vaardigheden, fysieke ontmoeting en veiligheid zijn typisch en uniek voor dit vakgebied en vragen vanwege de kwetsbaarheid en risico's om ambachtelijk vakmanschap.

Het advies van het Platform Onderwijs2032 sluit inhoudelijk aan bij de toekomstverkenning Human movement and sports in 2028. Een blik in de toekomst van lichamelijke opvoeding/bewegingsonderwijs en sport op school (HMS2028), een publicatie van de SLO, de KVLO en de gezamenlijke ALO's (Werkgroep Toekomstvisie LO 2011).

Het onderwijs moet ook in de toekomst gericht zijn op het ontwikkelen van een meervoudige deelnamebekwaamheid. In HMS2028 worden de deelnamebekwaamheden genoemd die nodig zijn om aan een bewegings situatie te kunnen deelnemen. Die vinden we ook terug in actuele leerplankaders voor bewegingsonderwijs en het actuele beroeps- en opleidingsprofiel. Tegen deze achtergrond en in aansluiting op het leerplankader Sport, bewegen en gezonde leefstijl/Bewegen en sport (SLO 2015) richt het onderwijs zich op de volgende kernen:

- 1 Bewegen verbeteren
- 2 Bewegen regelen
- 3 Bewegen waarderen en gezond bewegen.

Gelet op het unieke vak karakter van de lichamelijke opvoeding, met enerzijds de motorische vaardigheden, de fysieke en sociale kwetsbaarheid en de bijzondere randvoorwaarden (bevoegdheid, aansprakelijkheid, accommodatie) en anderzijds de brede vakoverstijgende betekenis en effecten (gezondheid, burgerschap, sociaal-emotionele ontwikkeling, respect), acht de KVLO het logisch en verstandig daar ook duidelijkheid over te geven en geen ruimte te laten voor vrijblijvendheid of onduidelijkheid over de kwaliteit en verantwoordelijkheid voor dit leer gebied.

Kijkend naar de indeling zoals verwoord in het advies zou een apart domein 'Lichamelijke Opvoeding, Bewegen en Sport' een goede plek zijn om van daaruit enerzijds de verplichte vaste kern van basisvaardigheden te verzorgen (gemiddeld 2 lessen per week) en anderzijds gelegenheid te creëren voor verbreding en of verdieping (gemiddeld 1 lesuur per week); totaal 3 lessen per week in het PO en VO.'

vanuit de onderwijsagenda Sport, Bewegen en Gezonde Leefstijl, het Vignet Gezonde School en JOGG (Jongeren Op Gezond Gewicht, voorheen Convenant Gezond Gewicht).

Onder het kopje 'Persoonlijke ontwikkeling als centraal uitgangspunt voor het onderwijs' staat: *Fysieke activiteit bevordert bovendien de gezondheid en het functioneren van de hersenen. Ook het leren bewegen als vaardigheid blijft van belang.'*

Maar ondanks de betekenis en het belang dat in het advies wordt gehecht aan het (fysiek) bewegen en bewegen als vaardigheid, komt het vak zelf niet meer terug in het kerncurriculum en ook niet in een van de genoemde kennisdomeinen. De KVLO reageert d.d. 7 november 2015 naar het Platform en publiceert reactie op kvlo.nl: *Op de KVLO-site onder vakblad uitgebreid LO 9 staat het complete artikel inclusief de reactie van de KVLO.*

Wat zegt het Eindadvies over het bewegingsonderwijs in de toekomst?

Eind januari 2016 komt de commissie met haar Eindadvies. Het Platform onderschrijft onder het kopje 'Persoonsvorming' en de noemer 'Gezonde leefstijl', nadrukkelijker het belang en de betekenis van goed leren bewegen en ditmaal niet alleen vanuit gezondheidsmotieven:

Het gaat erom dat ze ervaren dat ze vaardiger worden

in bewegen en dat ze het belang van bewegen waardeerren. Deelname aan sport- en bewegingsituaties draagt bij aan groeps- en persoonsvorming, en leert leerlingen samenwerken en omgaan met competitie.

Des te opmerkelijker is het dat het vak bewegingsonderwijs ook in het Eindadvies nergens meer wordt genoemd en geen plek krijgt. Niet bij het kerncurriculum en niet bij de kennisdomeinen. Hoewel het belang en de betekenis van bewegen wel een nadrukkelijker plek krijgt, reageert de KVLO met ongeloof, want het vak is verdwenen. En het lijkt er sterk op dat het Platform de maatschappelijke en politieke ontwikkelingen voor (wettelijke) borging van ons vak van de laatste zes jaar aan haar voorbij heeft laten gaan. Zij negeert daarbij het regeerakkoord en initiatieven van de Tweede Kamer van links tot rechts. Een kort overzicht:

De politiek op zoek naar borging van het vak; overzicht 2010-2016

2010:

- Onderzoek Collard: motoriek van de jeugd is laatste 30 jaar sterk achteruit gegaan
- Rutte I regeerakkoord: meer sportlessen in basisonderwijs en beroepsonderwijs
- KVLO-actie: 3+2 een vet/fit idee: drie gymlessen plus twee beweegmomenten per week
- Convenant Gezond Gewicht

Reactie KVLO op Eindadvies

- Dat het Platform het leren van motorische basisvaardigheden geen duidelijke plaats geeft in het kerncurriculum, is onbegrijpelijk in de wetenschap dat de motoriek van onze kinderen de laatste 30 jaar sterk is verslechterd, en dat het huidige Kabinet samen met de PO-raad juist wel inzet op meer en beter leren bewegen in het basisprogramma, namelijk voor ieder kind minimaal twee uur en bij voorkeur drie uur gegeven door een vakleerkracht/vakspecialist.
- De huidige en toekomstige ontwikkelingen en de betekenis die het Platform terecht toedicht aan bewegen en sport, rechtvaardigt naar onze mening een eigen domein.
- De KVLO heeft in haar reactie op het eerste voorstel advies dan ook gepleit voor een apart domein "Lichamelijke Opvoeding, Bewegen

en Sport" (eind oktober 2015, <https://www.kvlo.nl/nieuws/berichten/reactie-kvlo-op-het-eerste-advies-platform-onderwijs2032.html>). Vanuit dat domein kunnen de motorische basisvaardigheden in het kerncurriculum worden aangeleerd, kunnen de interdisciplinaire thema's worden vormgegeven en de verbreding en verdieping van de basis met bijvoorbeeld BSM worden aangeboden.

- Ook vanwege de aard van bewegingsonderwijs, een uniek leerdomein gericht op motorische vaardigheid, waarbij veiligheid en sociale kwetsbaarheid vragen om bijzondere randvoorwaarden (accommodatie, aansprakelijkheid, bevoegdheid) acht de KVLO het logisch en praktisch duidelijkheid te geven over de plaats van dit domein in het curriculum.

2012:

- OCW/VWS/KVLO: SBGL, Vignet Gezonde School (certificaat bewegen en sport)
- Rutte II regeerakkoord: meer gymlessen op de basisschool (van twee naar drie lessen)

2013:

- Nulmeting PO Mulier: 20% maar 1 lesuur per week; 25% van onbevoegde docent

2014:

- Bestuursakkoord PO-raad met OCW: twee liefst drie uur + bevoegdheid (stimulans leergang)
- KVLO lanceert Deltaplan bij hoorzitting Tweede Kamer (groeimodel naar drie uur) en 0.2 fte als minimum voor groepsleerkracht met LO-bevoegdheid (leergang)
- Tweede Kamer moties voor wettelijk borging gymnastiek in het PO
- OCW scherpt aantal uren LO in het VO aan met nieuwe beleidslijn voor de inspectie om daarop toe te zien (uitvoering amendement 2006 en artikel 6d WVO)

2015:

- UNESCO pleit wereldwijd voor uitbreiding lessen Physical Education (PE) tov Physical Activity (PA), namelijk van 2 klokuren naar 3 klokuren

2016:

- VVD komt met initiatiefvoorstel voor verplichte invoering vakleerkrachten in het PO
- SP komt met initiatiefwetsvoorstel voor verplichte invoering van 3 klokuren gym en inzet vakleerkrachten
- Start provinciale bijeenkomsten voor meer uren gym en bevoegde leerkracht; KVLO komt met goede voorbeelden en rekenvoorbeelden

het (motorisch) belang van het kind daaraan ondergeschikt is en er geen grenzen zijn aan de vrijheid van scholen, terwijl de motorische schade en achterstanden bij kinderen toenemen.

Zonder motorische vaardigheden en positieve ervaringen met bewegen komen kinderen nu en later, als ze volwassen zijn, moeilijk alleen en of samen met anderen in beweging met alle negatieve gevolgen van dien. Vanuit meerdere perspectieven draagt goed leren bewegen bij aan kwaliteit van leven, dat beseffen we vaak pas veel te laat, als het niet meer hersteld kan worden.

De KVLO is dan ook van mening dat PE (goed leren bewegen, als doel) voorwaarde is voor PA (laten bewegen, als middel).

In deel 2 vind je wat de leden vonden tijdens de verdiepingronde en welke stappen de KVLO verder onderneemt. ■

Wordt vervolgd

Contact:

cees.klaassen@kvlo.nl

Kernwoorden:

Onderwijs2032, Eindadvies, bewegingsonderwijs, motorische vaardigheden

Het is bizar te moeten constateren dat iedereen zo zijn best doet om de kwaliteit en het aantal gymlessen voor alle kinderen te borgen en dit maar niet lukt vanwege 'de vrijheid van onderwijs' (artikel 23 van de grondwet), alsof

